

1990. évi IV. törvény

a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról

A magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek a társadalom kiemelkedő fontosságú, értékhordozó és közösségteremtő tényezői. A hitélet körébe tartozó munkálkodásuk mellett kulturális, nevelési-oktatási, szociális-egészségügyi tevékenységükkel és a nemzeti tudat ápolásával is jelentős szerepet töltenek be az ország életében.

A lelkiismereti és vallásszabadság érvényre juttatása, a mások meggyőződését tiszteletben tartó, a tolerancia elvét megvalósító magatartás elősegítése érdekében, és ennek garanciájaként az egyházak önállóságának biztosítása, az állammal fennálló kapcsolatainak szabályozása céljából - összhangban az Alkotmánnyal, továbbá a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségvállalásaival - az Országgyűlés a következő alkotmányerejű törvényt alkotja:

I. fejezet

A LELKIISMERETI ÉS VALLÁSSZABADSÁG JOGA

1. § A lelkiismereti és vallásszabadság mindenkit megilltő alapvető emberi szabadságjog, amelynek zavartalan gyakorlását a Magyar Köztársaság biztosítja.

BH1999. 480. *A közérdekű cél meghatározása a vallásos meggyőződéshez kapcsolható [Ptk. 74/A. § (1) és (4) bek., 74/B. § c) pont, 74/C. §, 1990. évi IV. tv. 1. §, KK 2. sz.]*

BH1999. 292. I. *Megvalósítja a vallásszabadság megsértésének büntetét, aki gépkocsijával az ünnepi körmenet alkalmából tartott vallási ünnepségen részt vevő személyek közé hajtva és pisztolyát a körülötte levő személyek felé fordítva, lelövessel fenyegetve kényszeríti a körmenetben részt vevőket arra, hogy számára a gépkocsijával való továbbhaladást biztosítsák [Btk. 174/A. § b) pont, 1990. évi IV. tv. 1. §, 2. § (1) bek.]*

2. § (1) A lelkiismereti és vallásszabadság joga magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon - akár egyénileg, akár másokkal együttesen - nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa. [Alkotmány 60. § (2) bek.]

(2) A vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés terjesztése a tömegtájékoztatási eszközök útján is történhet. Ebben az esetben e tevékenységre a tájékoztatásra vonatkozó törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

3. § (1) Vallása, meggyőződése és azok kinyilvánítása, illetőleg gyakorlása miatt senkit semmilyen hátrány nem érhet és semmiféle előny nem illet meg.

(2) Állami (hatósági) nyilvántartásba vallási és más meggyőződésre vonatkozó adatot felvenni nem szabad. A nyilvántartásban már szereplő ilyen adatról csak az érintett személy vagy - halála után - egyenesági rokona részére adható tájékoztatás.

4. § A lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlásában senkit sem szabad akadályozni, a jog gyakorlása azonban - ha törvény másként nem rendelkezik - nem mentesít az állampolgári kötelezettség teljesítése alól.

5. § A szülőnek, gyámnak joga van ahhoz, hogy a kiskorú gyermek erkölcsi és vallási neveléséről döntsön, és arról megfelelően gondoskodjék.

6. § Az egyéni és közösségi vallásgyakorlást lehetővé kell tenni a szociális, egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményben gondozott, a büntetésvégrehajtási intézetben fogvatartott számára.

7. § A katonai szolgálatot teljesítő a vallását - a katonai szervezet működési rendjével és a honvédelmi kötelezettség teljesítésével összhangban - szabadon gyakorolhatja.

8. § (1) Az azonos hitelveket követők, vallásuk gyakorlása céljából, önkormányzattal rendelkező vallási közösséget, vallásfelekezetet, egyházat (a továbbiakban együtt: egyház) hozhatnak létre.

(2) Egyház minden olyan vallási tevékenység végzése céljából alapítható, amely az Alkotmánnyal nem ellentétes és amely törvénybe nem ütközik.

BH2001. 479. *II. A szülők világnézete, az általuk gyakorolt vallás tanai, hitelvei nem tartoznak a gyermekelhelyezési perre, azok a jogvita elbírálása során nem vonhatóak a bírói mérlegelés körébe [Alkotmány 60. §, 67. § (2) bek., 1990. évi IV. tv. 8. § (2) bek.].*

EBH1999. 159. *Egyház nem hozható létre elsődlegesen gazdasági jövedelemszerzési célra [1990. évi IV. tv. 8. § (1) bek.].*

BH1994. 696. *Egyház megalakításáról legalább száz magánszemélynek együttesen és egybehangzóan kell döntenie [1990. évi IV. tv. 8. § (2) bek., 9. §].*

II. fejezet

AZ EGYHÁZAK

Az egyházak nyilvántartásba vétele

9. § (1) Az egyházat a székhelye szerint illetékes megyei bíróság, illetőleg a Fővárosi Bíróság (a továbbiakban együtt: bíróság) nyilvántartásba veszi, ha

- a) az egyházat legalább száz természetes személy megalapította,
- b) az egyház az alapszabályát elfogadta,
- c) az ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta, és
- d) az alapítók nyilatkoznak arról, hogy az általuk létrehozott szervezet a 8. §-ban foglaltaknak megfelel.

(2) Az egyház alapszabályának vagy belső törvényének, szabályának (a továbbiakban: alapszabály) tartalmaznia kell legalább a következőket:

- a) az egyház nevét, székhelyét, szervezeti felépítését,
- b) ha az egyház valamely szervezeti egysége jogi személy, ennek megnevezését.

(3) Az egyház elnevezése már nyilvántartásba vett egyház elnevezésével nem lehet azonos vagy összetéveszthető.

BH1997. 367. *A bíróságnak hivatalból vizsgálnia kell, hogy az egyházként bejegyzett szervezetre vonatkozó változásokat arra jogosult személy jelentette-e be, és a változást arra hatáskörrel rendelkező szerv határozta-e el [1990. évi IV. tv. 9. § (1) és (2) bek., 10. § (1) bek., 12. § (2) bek.].*

BH1994. 696. *Egyház megalakításáról legalább száz magánszemélynek együttesen és egybehangzóan kell döntenie [1990. évi IV. tv. 8. § (2) bek., 9. §].*

10. § (1) Az egyház nyilvántartásba vételére vonatkozó bejelentést a képviseletére jogosult személy nyújthatja be.

(2) A bejelentéshez csatolni kell az elfogadott alapszabályt és a 9. § (1) bekezdésének d) pontja szerinti nyilatkozatot. Közölni kell továbbá az egyház képviseletére jogosult személyek nevét.

BH1997. 367. *A bíróságnak hivatalból vizsgálnia kell, hogy az egyházként bejegyzett szervezetre vonatkozó változásokat arra jogosult személy jelentette-e be, és a változást arra hatáskörrel rendelkező szerv határozta-e el [1990. évi IV. tv. 9. § (1) és (2) bek., 10. § (1) bek., 12. § (2) bek.].*

11. § Az egyház nyilvántartásba vétele akkor tagadható meg, ha az nem felel meg a 8. §-ban foglaltaknak, illetőleg az alapítók nem tették eleget a 9-10. §-ban foglalt feltételeknek.

12. § (1) Az egyház nyilvántartásba vételéről a bíróság a bejelentés beérkezését követő hatvan napon belül nem peres eljárásban határoz.

(2) Ha az egyház alapszabálya a 9. § (2) bekezdésében foglaltak tekintetében módosul, illetőleg a képviseletére új személy lesz jogosult, azt a változástól számított harminc napon belül a képviselőnek a bíróságnál be kell jelentenie.

BH1996. 282. *Az egyház önálló szervezetét a bíróság a szervezet képviselőjének kérelmére veszi nyilvántartásba, a kérelemhez az illetékes egyházi szerv nyilatkozatát is csatolni kell [1990. évi IV. tv. 12. §, 13. § (2)-(3) bek., Ptk. 77. § (3) bek.].*

13. § (1) Az egyház a nyilvántartásba vétellel nyeri el jogi személyiségét, és az abból való törléssel szűnik meg jogi személyisége, a határozat meghozatalának napjával.

(2) Az egyház és - ha az alapszabály így rendelkezik - az egyház önálló képviseleti szervvel rendelkező szervezeti egysége (szervezete, intézménye, egyházközsége stb.) jogi személy.

(3) Az egyház vallásos célra létesülő önálló szervezete (szerzetesi szervezet stb.) akkor válik jogi személlyé, ha - képviselőjének bejelentése alapján - a bíróság nyilvántartásba veszi. A bejelentésben közölni kell a szervezet székhelyét, ügyintéző és képviseleti szervét. A bejelentéshez csatolni kell az illetékes egyházi szerv nyilatkozatát

arról, hogy a szervezet az egyház szabályai szerint megalakult, és az egyház keretében működik. A nyilvántartásba vételre eyebekben a 12. § (1)-(2) bekezdésében foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.

BH1997. 252. *A helyi zsidó hitközség az egyház önálló képvisellel rendelkező szervezeti egysége, amely a szövetség alapszabálya szerint jogi személy, de önálló nyilvántartásba vételére nincs lehetőség [1990. évi IV. tv. 13. § (2) bek., 11/1990. (VI. 13.) IM r. 1. § (2) bek.].*

BH1996. 282. *Az egyház önálló szervezetét a bíróság a szervezet képviselőjének kérelmére veszi nyilvántartásba, a kérelemhez az illetékes egyházi szerv nyilatkozatát is csatolni kell [1990. évi IV. tv. 12. §, 13. § (2)-(3) bek., Ptk. 77. § (3) bek.].*

BH1996. 58. *Az egyházi jogi személyiség kérdésében kizárólag az egyház szervei jogosultak dönteni [1990. évi IV. tv. 13. § (3) bek., 15. § (2) bek., 20. § (1) bek.].*

BH1992. 200. *Az egyház önálló képviseleti szervvel rendelkező szervezeti egységét az egyház alapszabálya nyilváníthatja jogi személlyé; bírósági nyilvántartásba vételnek azonban nincs helye [1990. IV. tv. 13. §-a (3) bek.].*

Az egyházak szövetségei

14. § (1) Az egyházak által létrehozott szövetséget a bíróság nyilvántartásba veszi, ha az alapító egyházak az alapszabályát elfogadták, ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztották, és a képviseletére jogosult személy a szövetség nyilvántartásba vételére vonatkozó kérelmet a bírósághoz benyújtotta. A szövetség a nyilvántartásba vétellel nyeri el jogi személyiségét.

(2) Az egyházak szövetsége alapszabályában rendelkezni kell a szövetség céljáról, nevééről, székhelyéről, valamint a szervezetéről. Egyházi szövetség elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység végzése céljából nem alapítható.

(3) A bíróság az egyházak szövetségének nyilvántartásba vételét megtagadja, ha annak céljai az Alkotmány vagy más törvény rendelkezéseivel ellentétesek, illetőleg ha az alapítók nem tettek eleget az (1) és (2) bekezdés rendelkezéseinek.

(4) Az (1)-(3) bekezdésben nem szabályozott kérdésekben az egyházak szövetségének nyilvántartásba vételére, működésére, felügyeletére és megszűnésére az egyházakra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Az egyházak és az állam kapcsolata

15. § (1) A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik. [Alkotmány 60. § (3) bek.]

(2) Az egyház belső törvényeinek, szabályainak érvényre juttatására állami kényszer nem alkalmazható.

(3) Az egyházakat azonos jogok illetik és azonos kötelezettségek terhelik.

EBH2002. 757. *Az egyház tulajdonában lévő ingatlan kiüritése iránti igény bírói úton érvényesíthető [1990. évi IV. tv. 15. §]*

BH1996. 58. *Az egyházi jogi személyiség kérdésében kizárólag az egyház szervei jogosultak dönteni [1990. évi IV. tv. 13. § (3) bek., 15. § (2) bek., 20. § (1) bek.].*

16. § (1) Az állam az egyházak irányítására, felügyeletére szervet nem hozhat létre.

(2) Az egyházi jogi személy törvénysértése esetén az ügyész pert indít az egyházi jogi személy ellen.

Az egyházak művelődési, szociális és egészségügyi tevékenysége

17. § (1) Az egyházi jogi személy elláthat minden olyan nevelési-oktatási, kulturális, szociális, egészségügyi, sport, illetőleg gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet, amelyet törvény nem tart fenn kizárólagosan az állam vagy állami szerv (intézmény) számára. E tevékenységi körben az egyházi jogi személy intézményt létesíthet és tarthat fenn.

(2) Az egyházi jogi személy az állam által fenntartott nevelési és oktatási intézményekben - a tanulók és a szülők igényei szerint - nem kötelező jelleggel (fakultatív tantárgyként) vallásoktatást tarthat.

Az egyházak gazdálkodása

18. § (1) Az egyházi jogi személy vagyona elsősorban természetes személyek, jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek adományaiból és egyéb hozzájárulásaiból, illetőleg az egyházi szolgáltatásokért fizetett díjakból

képződik. Az egyházi jogi személy - az egyház belső törvényeiben és szabályaiban meghatározott módon, külön engedély nélkül - adományokat gyűjthet.

(2) Az egyházi jogi személy - a céljai megvalósításához szükséges gazdasági feltételek megteremtésére - gazdasági-vállalkozási tevékenységet folytathat, a társadalmi szervezetekre vonatkozó szabályok szerint (Ptk. 70-73. §) vállalatot alapíthat, továbbá gazdasági társaságot hozhat létre, illetőleg abban részt vehet.

(3) Nem tekinthető gazdasági-vállalkozási tevékenységnek, ha az egyházi jogi személy

a) kulturális, nevelési-oktatási, szociális és egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményeket működtet,

b) a hitélethez szükséges kiadványokat, kegytárgyakat állít elő és értékesít,

c) az egyházi célra használt épületeket részlegesen hasznosítja,

d) temetőt tart fenn.

19. § (1) Az állam az egyházi jogi személy nevelési-oktatási, szociális és egészségügyi, sport, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményei működéséhez - külön törvény rendelkezései szerint - normatív módon meghatározott, a hasonló állami intézményekkel azonos mértékű költségvetési támogatást nyújt, illetőleg a támogatás az ilyen ellátásokra elkülönített pénzeszközökből történik.

(2) Az egyházi jogi személy részére az (1) bekezdésben nem említett egyéb tevékenysége segítésére az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló törvényben foglaltak szerint adható állami támogatás.

Az egyházak nyilvántartásból való törlése

20. § (1) A bíróság az egyház magyarországi legfelsőbb szervének kérelmére az egyházat törli a nyilvántartásból más egyházzal való egyesülése, két vagy több egyházra való szétválása esetén, valamint ha az egyház a feloszlását kimondta. E rendelkezést megfelelően alkalmazni kell a 13. § (3) bekezdése szerint nyilvántartásba vett jogi személy esetén is azzal, hogy a nyilvántartásból való törlést a jogi személyen kívül az illetékes egyházi szerv is kérheti a bejegyzéshez általa adott nyilatkozat visszavonása esetén.

(2) A bíróság az ügyész keresete alapján törli a nyilvántartásból azt az egyházat, egyházi jogi személyt, amelynek tevékenysége a 8. § (2) bekezdésébe ütközik, ha e tevékenységet felhívása ellenére sem szünteti meg.

(3) A bíróság megállapítja az egyház megszűnését és törli a nyilvántartásból, ha tevékenységével felhagy és vagyonáról nem rendelkezik.

(4) Ha a jogsértés az egyház szervezeti egységének vagy a 13. § (3) bekezdése szerint létesült önálló szervezetének működése során fordul elő, a (2) bekezdés szerinti felhívást a bíróság az egyház magyarországi legfelsőbb szervéhez intézi.

21. § (1) Az egyház vagyona az egyház más egyházzal való egyesülése, illetőleg két vagy több egyházra való szétválása esetén a jogutód egyház tulajdonába kerül. Szétválás esetén a vagyon megosztásának arányát az egyház határozza meg.

(2) Ha az egyház feloszlott, illetőleg ha a bíróság a megszűnését állapította meg, vagyonát - a hitelezők követeléseinek kielégítése után - a 17. § (1) bekezdésében felsorolt vagy más közérdekű célokra kell fordítania.

(3) Ha az egyház feloszlott, illetőleg ha a bíróság a megszűnését állapította meg, és a vagyonáról - a megszűnéstől számított kilencven napon belül - nem intézkedett, továbbá ha az egyházat a 20. § (2) bekezdése alapján törölték a nyilvántartásból, a vagyonból alapítványt (alapítványokat) kell létrehozni, amelynek célját a Kormány határozza meg, és egyidejűleg kijelöli az alapítót is. Ha a vagyon nagysága alapítvány létrehozását nem teszi lehetővé, az állami tulajdonba kerül, és közérdekű célra kell felhasználni. A vagyon hasznosításának módját mindkét esetben nyilvánosságra kell hozni.

III. fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

22. § Az e törvény hatálybalépésekor törvényesen elismert egyházként, bejegyzett szerzetesrendként működő szervezeteknek a nyilvántartásba való bevezetéséről - a művelődési miniszter előterjesztése alapján - a bíróság 1990. június 30-ig gondoskodik, és erről a bejegyzett szervezetet értesíti.

23. § (1)

(2)

(3)

24. § (1) Ez a törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

(2) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a központi költségvetési támogatásban részesülő, továbbá az adóköteles tevékenységet folytató egyházi jogi személy pénzügyi elszámolásának, nyilvántartás vezetésének és beszámolásának, valamint a gazdasági-vállalkozási tevékenységéből származó eredménye megállapításának szabályait meghatározza.

(3) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy az egyházak nyilvántartásának ügyviteli szabályait megállapítsa.

(4) A törvény hatálybalépésével egyidejűleg a hatályát veszti:
a vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895. évi XLIII. törvény,
a bevett és az elismert vallásfelekezetek közötti, az elismert vallásfelekezetek hátrányára fennálló különbségek megszüntetéséről szóló 1947. évi XXXIII. törvény,
a vallásoktatásról szóló 1949. évi 5. törvényerejű rendelet,
az egyházi állások betöltéséhez szükséges állami hozzájárulásról szóló 1957. évi 22. törvényerejű rendelet még hatályban lévő rendelkezései,
az egyes egyházi állások betöltéséhez szükséges állami hozzájárulásról és az Állami Egyházügyi Hivatal megszüntetéséről szóló 1989. évi 14. törvényerejű rendelet,
a szerzetesrendek működéséről szóló 1989. évi 17. törvényerejű rendelet,
a vallásoktatásról szóló 21/1957. (III. 24.) Korm. rendelet és a végrehajtására kiadott 39/1957. (M.K. 5.) MM utasítás.